

K ZASEDANJU ZAPADNIH IN VZHODNIH UČENJAKOV V ŽENEVI**Ali bodo ukinili atomske poskuse?****Svet postaja enota, ki ga družijo skupna usoda - Brez morale grozi vsem poguba**

Razstreljevanje atomskih in vodikovih bomb v raznih delih zemlje je, kot vemo, globoko vzburkalo in oplašilo vsa ljudstva po svetu. To še prav posebno po objavi slovesnih opominov, ki so jih na človeštvo naslovili splošno priznani strokovnjaki o pogubnih posledicah atomskih poskusov za zdravje človeškega rodu, ako se pravočasno ne ustavijo.

Radioaktivni drobci, ki se ob razstreljivih sprostitjo ter dvignejo v zračne višave, podarjajo izvedenci, romajo z vetrovi leta okoli zemlje in, kadar se spuste na to ali ono pokrajino, ji lahko prinesejo neizrekljivo nesrečo.

Radioaktivni prašek zastruplja rastline in škrovi živali. Pokvarjena hrana in pijača izpedkopujeta zdravje ljudi, med njimi se začne širiti krvni rak ali levkemija, proti kateri ni pomoči. Najhujše bolezni se bodo pa pojavile šele v naših potomcih. Človeštvo grozi nevarnost, da se s časom telesno in duševno izrodi in popolnoma pokvari.

Kako morejo vpriči vsega tega odgovorni državniki nadaljevati atomska razstreljevanja, je skoro nepojmljivo. Kje imajo vest? Ali jim je politika važnejša kot usoda ljudstev in bodočnost lastnih otrok in vnukov?

POTEZA NIKITE HRUŠČEVA

Ko so postala taka svarila strokovnjakov splošno znana, se je mednarodna javnost še globlje vznemirila in začela izvajati vse hujši moralni pritisk na državnike, naj vendar ustavijo atomske in vodikove poskuse.

Toda ves ta pritisk je bil na žalost brez uspeha: takisto kot Rusi so tudi zahodnjaki poskuse še pomnožili! Teden za tednom se je zdaj v Sibiriji, zdaj v kaki ameriški puštinji ali sredi Tihega oceana razpočila nova vodikova bomba.

Ko je bila miroljubna javnost zastran tega najbolj ozlovoljena in razočarana, je Hruščev presenetil svet z uradnim obvestilom, da je Sovjetska Rusija sklenila ukiniti takoj vsa nadaljnja razstreljevanja, pozivajoč ostale države, naj slede njenemu zgledu.

Vtis izjave je bil ogromen in spravil zapadnjake v precejšnjo zadrego. Rusija, so se branili, je ustavila razstreljevanja samo za teden, ker je zadnje čase naredila toliko poskusov, da za dolgo dobo ne potrebuje novih. Sedaj hoče le onemogočiti zahodnjakom, da bi je s svojimi poskusi v jedrski znanosti ne — dohiteli.

In kdo jamči zapadu, da Rusija ne bo delala poskusov skrivaj v daljni Sibiriji ali globoko pod zemljo v Uralu? To je mogoče preprečiti samo, če sodobna znanost razpolaga s takimi pripravami, ki lahko odkrijejo

slednjo razstrelbo, pa naj se izvrši v katerikoli kotu na zemlji.

Brez takega zanesljivega nadzorstva zapadnjaki ne morejo privoliti v sovjetski predlog. Ali je tako nadzorovanje vohče izvedljivo, o tem naj izrečejo svojo besedo atomski izvedenci.

MOŽJE, ZBRANI V ŽENEVI

Učenjaki naj tudi določijo, kje po svetu bi bilo potrebno postaviti opazovališča. Ker na zapadu vedo, kako krčevito se Rusi branijo pred tujimi opazovalci in nadzorniki na svojem ozemlju, so menili, da bo Hruščev zahodno zahtevo odklonil, a je ni.

Tako je prišlo do sedanjega zasedanja v Švici, na katerem je zbran cvet najslovičnejših fizikov našega časa.

Rusko odposlanstvo vodi profesor Fedorov, ki je imel odločujočo vlogo pri odstrelu sputnika v vsemirje, njemu stoji ob strani slavni fizik Nikolaj Semjonov, prvi Rus, odlikovan l. 1956 z Nobelovo nagrado, veliko pozornost vzbuja pa tudi sovjetski akademik Tamm, ki je vzgojil Rusiji celo vojsko mladih fizikov ter s tem povzročil, da se bo življenje dežele do temeljev preobrazilo.

V ameriškem odposlanstvu zavzema vidno mesto Nobelov nagrajenec Lawrence, profesor na vseučilišču v Kaliforniji, kjer vodi laboratorij s 1600 znanstvenimi sodelavci, in poleg njega »očče vodikove bombe« dr. Teller. Tudi med Angleži so slovita imena: tako John Cockcroft, Nobelov nagrajenec, ki je zgradil prvo elektrarno na jedrski pogon v Veliki Britaniji ter pomagal uvrstiti svojo

domovino kot tretjo atomsko velesilo ob stran Amerike in Rusije.

Možem, zbranim v Švici, torej ne manjka strokovnega znanja. Na to, kar bodo dognali, se človek lahko zanesi.

KAKO TEČEJO POSVETOVANJA?

Vsekakor zelo stvarno in mirno, kot je navada med učenjaki.

Politika zanje ni prva skrb, a vpliva navzlic temu na potek razprav. Ker Sovjetska zveza ne ljubi, kot rečeno, tujih opazovalcev v svoji deželi, se njeni zastopniki v Ženevi trudijo dokazati, da je nadzorovanje atomskih razstreljevanj ob dandanašnjem stanju znanstva razmeroma lahka stvar.

S prisluskovalnimi pripravami, z merjenjem radioaktivnosti ozračja in tresljajev v notranjosti zemeljske oble je mogoče odkriti in zabeležiti sleherno jedrsko razstrelbo. V ta namen zadostuje razpostaviti na nekaterih točkah zemlje malo omrežje dobro opremljenih znanstvenih opazovališč.

Zahodni učenjaki niso taki optimisti. V pretežni večini so mnenja, da je za povsem zanesljivo nadzorovanje jedrskih poskusov neobhodno potrebno razširiti opazovališča domala po vsej zemlji.

Tako naziranje je v očitnem soglasju z zahtevo Združenih držav, naj mednarodni nadzorniki svobodno potujejo po čimvečjem številu dežel, v prvi vrsti seve po ozemljih treh atomskih velesil, to je Amerike, Britanskega carstva in — Sovjetske zveze.

Brez takega nadzorstva Amerika ni voljna sprejeti predloga, da se jedrski poskusi ustavijo.

Velike politične zapreke

Ali, kje in v kolikem številu naj bi se postavila opazovališča, o tem seve ne morejo sklepati učenjaki, temveč le državniki, ki imajo oblast in zato edini lahko ukazujejo.

Tu se pa pojavljajo velike politične težave. Če bi se jedrski poskusi prepovedali, bi bila prva posledica ta, da bi se vojaška moč, s katero razpolagajo posamezne države, ustalila in postala nespremenljiva. Amerika ne bi več mogla izpolniti svojih atomskih sil.

Kdor je v jedrskem orožju danes najmočnejši, bi bil tudi v prihodnosti, kdor nima še lastne atomske bombe, bi ostal brez nje tudi za naprej.

To pa nekaterim državam prav krivo hodi, ker menijo, da brez svoje vodikove bombe ne spadajo med prave velesile. Tako je De Gaulle, ko je prevzel vlado, sklenil, da bo Francija v najkrajšem času razstrelila svojo kobaltovo bombo v Sahari, ter dal Hru-

ščevu razumeti, da ne namerava ukiniti atomskih poskusov.

Toda kar velja za Francijo, bi utegnilo prejeti ali slej veljati tudi za Nemčijo. Po Adenauerjevi smrti bi se mogel pojaviti nemški državnik, ki bi zahteval tudi za svoj narod popolno jedrsko enakopravnost z zapadnjaki in Rusi.

Nemškemu zgledu bi končno mogla slediti Italija, saj mislita na lastno atomsko orožje danes celo Norveška in Švica.

MAO TSE TUNGOVA KITAJSKA

In kaj naj rečemo o rdeči Kitajski? Dežela šteje 600 milijonov prebivalcev in je že danes prava velesila.

Kako je mogoče njej zabraniti, da izdelata lastne atomske, vodikove ali kobaltove bombe? Zlasti, če pomislimo, da Amerika še do

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

Amerikanci so se izkreali...

Vojaški prevrat, ki se je v ponedeljek izvršil v Iraku, je globoko pretresel vso zapadno javnost.

Državniki so se zbal, da bi vsearabsko revolucionarno gibanje ne prodrlo do Sredozemskega morja ter zajelo tudi Libanon, kjer se že dolge tedne vodijo krvavi boji med zapadnjaško usmerjeno vlado in Naserju prijaznimi uporniški edinicami.

Predsednik libanonske republike Šamun je nedavno tega tožil Naserjevo vlado pred Združenimi narodi, češ da pošilja upornikom iz Sirije orožje in prostovoljce. Toda tožba ni imela pravega uspeha. Združeni narodi so poslali v Libanon le opazovalce, ki pa niso mogli odkriti nobene Naserjeve krivde.

Ker je Libanon zaveznik Amerike, bi se Šamun po obstoječih sporazumih lahko obrnil tudi na Washington za pomoč, a tega ni storil, misleč, da bo vstajnike z lastnimi silami ovladal.

Tvegani korak

Ob nenadnem prevratu v Iraku se je pa Šamun zbal za svoj obstanek ter pozval Ameriko, Veliko Britanijo in Francijo, naj mu prihitijo na pomoč ter zasedejo ter zavarujejo s svojim vojaštvom meje proti Siriji.

Amerika se je vabilu nemudoma odzvala. Eisenhower je izdal povelje, naj krene VI. vojno brodovje v libanonske vode ter odredi, naj se nekaj tisoč moderno oboroženih mornarjev izkrci. Obenem je izdal ukaz, da se ameriške čete ne smejo spustiti v boje z libanonskimi uporniki. Ameriško vojaštvo se bo neutegoma umaknilo iz dežele, je dejal, ko bodo Združeni narodi sami prevzeli skrb za varnost in neodvisnost Libanona.

Angleži in Francozi so sicer nastop Amerikancev odobrili, a sami ne nameravajo poslati vojaštva v deželo.

Sovjetska Rusija je seve označila ameriško ravnanje za oborožen poseg v notranje razmere Libanona ter zahtevala v Varnostnem svetu Združenih narodov, naj Washington nemudoma umakne svoje čete.

Na pragu nove vojne?

Hruščev je javno zagrozil, da »Rusija nima namena ostati opazovalka« libanonskih dogodkov.

Trezní voditelj Indije Nehru je ves zaskrbljen izjavil, da je ameriški korak precej tvegana stvar, ker kliče na svet nevarnost tretje svetovne vojne.

Izredno napet položaj, ki je čez noč nastal na Srednjem vzhodu, je nagnil angleškega zunanjega ministra Selwin Lloyd, da je odletel v Ameriko mirit in brzdat Dilllesa, da bi ne napravil kakega prenačljivega koraka, ki se ne da več popraviti.

Voditelji upornikov so se streznili ter ustavili vse boje proti Šamunu, obenem pa

ISKRENO ČESTITAMO!

Dne 14. julija je obhajal 50-letnico mašniškega posvečenja msgr. Ignacij Breitenberger, dolgoletni župnik in dekan v Vipavi. Slavljencu ob častitljivi obletnici iz srca čestitajo vsi njegovi prijatelji in znanci ter mu želijo, naj ga Bog še dolgo ohrani med našim vernim vipavskim ljudstvom.

izjavili, da je treba tuje ameriške vojake pregnati iz dežele. Po teh besedah bi človek sodil, da grozi Libanonu oborožena borba proti Amerikancem z vsemi nepredvidenimi posledicami.

Svet se boji, da se bodo v spor začele mešati tudi druge države, iz česar lahko nastane sama od sebe splošna vojna.

Mi smo mnenja, da do take vojne ne bo prišlo, ker je ne žele niti Rusi niti Amerikanci. Vojna ne gre danes nikomur v račun. Zato se bodo tudi to pot na kakšen način pobotali.

...

POLITIČNO ZRELA MANJŠINA

Nova vlada g. Fanfanija je dobila prejšnji teden v senatu zaupnico. Za Južne Tirolce je govoril dr. Karel Tinzl. Njegova naloga je bila zavzeti stališče do izjave, ki jo je dal Fanfani v svojem programatičnem govoru o vprašanju narodnih manjšin v Italiji.

Rimska vlada, je v bistvu dejal Fanfani, se v polni meri zaveda svojih dolžnosti do drugorodnih manjšin. Zagotoviti jim hoče njihovo narodno bitnost ter skrbeti za njihov gospodarski in socialni napredek. Na Južnem Tirolskem namerava izpolniti do kraja Gruber-De Gasperijevo pogodbo o avtonomiji nemške manjšine.

Senator Tinzl je vzel Fanfanijeve načelne izjave z zadoščenjem na znanje, a pripomnil,

da bodo Južni Tirolci šele tedaj zadovoljni, ko jim bo Rim priznal posebno deželno avtonomijo, popolnoma ločeno od avtonomije italijanskega Trentina.

K zaščiti manjšin, je dejal, ne spada samo obramba jezikovnih in socialnih pravic manjšine, temveč tudi zaščita njenega narodnega ozemlja pred tujim priseljevanjem. V tem pogledu naj si vzame Italija za vzgled Švico in Belgijo!

Čakamo na dejanja

V dobro vero g. Fanfanija, je rekel Tinzl, nočemo dvomiti, toda »doživeli smo že preveč razočaranj, da bi se sedaj vrgli brez pomisleka vladi v naročje. Zato menimo, da je potrebno najprej počakati vladinih dejanj. Za zdaj se hočemo glasovanja vzdržati.«

Kolik sram se mora vsakega zavednega in ponosnega Slovenca lotiti, ko primerja to možato zadržanje Južnih Tirolcev z bednim ravnanjem nekaterih slovenskih »voditeljev« v naših krajih za časa zadnjih parlamentarnih volitev. Vladi so se »vrgli v naročje«, ne da bi Kršč. demokracija hotela Slovincem v nobeni stvari karkoli kaj obljubiti. Kolika politična nezrelost!

Fanfani je na splošno izjavil, da se vlada zaveda svojih dolžnosti do narodnih manjšin. Kmalu bo imel priliko z dejanji dokazati, kako to misli izvesti v naših krajih. Po tem, kako bo zaščetil narodne pravice Slovincem v okviru deželne avtonomije za Furlanijo in Julijsko krajino, ga bomo sodili.

Uzakonitev slovenskega šolstva mu bo dala enako priložnost, da pokaže, kako si zamislja enakopravnost Slovincem. Preizkušnjo bo moral prestati predvsem v Beneški Sloveniji, kjer živi jezikovno najbolj brezpravno ljudstvo Evrope.

Državni prevrat v Iraku

V arabski kraljevini ob rekah Evfrat in Tigris je vojska izvršila v ponedeljek dobro pripravljen državni udar.

Množica je vdrla v kraljevski двореc, kjer je umorila prestolonaslednika Abdul Ilaha in 70-letnega ministrskega predsednika Nuri Saida. Truplo prestolonaslednika so nato obesili na ulici, tisto načelnika vlade pa razkosali in sezgali. Zdi se, da so usmrtili tudi mladega kralja Feisala.

Vso oblast v prestolnici Bagdadu je prevzelo vojaštvo, ki je takoj proglasilo republiko, zaprla vse meje in oznanilo obsedno stanje. Istočasno so bile pretrgane vse vezi med Irakom in Jordanijo, o katerih vemo, da sta se pred meseci združili v eno državo, ker sta se vladarja hotela s tem zavarovati pred prodirajočo močjo Naserjevega vsearabskega nacionalizma. Naser je namreč bil zedinil Egipt s Sirijo in Jemenom v Združeno arabsko republiko ter postal mogočna politična sila na Srednjem vzhodu.

Iz strahu, da bi vključil v novo državo tudi Irak in Jordanijo, sta kralja Feisal in Hussein zedinili svoji deželi. Menila sta, da se bosta tako lažje branila, toda prevrat v Iraku dokazuje, kako je bilo vsearabsko narodno gibanje močnejše od njune volje.

Hud udarec za zapadnjake

V trenutku ko so izvedli v Bagdadu državni udar, so zmagoviti častniki smatrali

za svojo prvo dolžnost, da brzojavno pozdravijo Naserja, ki se je takrat nahajal na Brionih pri Titu, ter uradno priznajo njegovo Združeno arabsko republiko. V Iraku so povsod razobesili Naserjeve slike.

Razume se, da je Naser takoj prekinil bivanje v Jugoslaviji ter 24 ur pred določenim rokom krenil na pot v domovino.

V kakšni smeri bo gibalna politika nove republike, se vidi tudi po tem, da je Irak brez odlašanja naznanil svoj izstop iz tako imenovane Bagdadske zveze.

To je zveza mohamedanskih držav, ki se naslanjajo na zapad in h katerim spadajo Turčija, Iran ali Perzija, Pakistan v Indiji in je do preteklega ponedeljka spadal tudi Irak. Članica te skupnosti je obenem Velika Britanija, medtem ko Amerika sodeluje samo v vojaškem in gospodarskem odboru zveze.

Zahodnjaki so si bili zamislili Bagdadsko zvezo kot nekaj vojaški in politični branik proti Sovjetski Rusiji. Z izstopom Iraka, ki proizvaja letno 30 milijonov ton nafte, je bil zadan zapadnjakom zelo občuten udarec.

Iz tega pa nikakor ne sledi, da so uporniki v Iraku pristaši Kremlja. Oni so vse prej kot komunisti. Kljub temu pa nočejo živeti v sovraštvu s Sovjetsko Rusijo, temveč ostati v sporu med komunističnim in zapadnim vojaškim taborom nevtralni, kot so Naserjeva Združena arabska republika, Indija, Indonezija in Jugoslavija.

NAD 10 MILIJONOV

Prihodnji mesec potečejo tri leta, odkar je bil v Vidnu podpisan sporazum o obmejnem prometu. Od tedaj do konca letošnjega junija so na Tržaškem zabeležili nič manj ko 10 milijonov 414 tisoč 400 prehodov z navadno prepustnico.

Zanimivo je, da se število mejnih prehodov stalno večja, iz česar izhaja, da je videmski sporazum eden najvažnejših in najbolj koristnih dogovorov, ki sta jih doslej sklenili Italija in Jugoslavija.

OBČINSKE VOLITVE V TRSTU

Voditelji strank so z vso resnostjo pričeli preučevati vprašanje novih občinskih volitev v Trstu. Demokristjani so ustanovili poseben odbor za sestavo volilnega programa. Oni žele, da bi bile volitve prihodnje jesen. To se bo najbrž zgodilo, kajti dr. Palamara je pred dnevi izjavil, da tržaška občina ne more več dolgo ostati brez zakonito izvoljenih upraviteljev.

Po svetu

Amerika — V Združenih državah žive brezsrčneži, ki prodajajo, da bi prišli do denarja, tudi novorojenčke. Uradnica odseka za otroško skrbstvo Mildred Arnoldova je pred parlamentarno komisijo izjavila, da se na črni borzi cena za novorojenčka giblje od 1000 do 4500 dolarjev.

* * *

V nekaterih krajih južne Kalifornije so ljudje nedavno tega začudeno gledali, ko so opazili, kako se obenem z dežjem usipa na njihove glave fižol. Zagonetka je bila kmalu pojasnjena. Siloviti vrtinci vetra so dvignili v višave fižol, od koder je padal spet na zemljo.

* * *

Vrtnarje iz Berkeleyja v Kaliforniji je zdravstveni urad opozoril, da ne smejo prodajati zelenjave, češ da je zavoljo atomskih poskusov zrak nemara okužen z radioaktivnim praškom. Zelenjava bi utegnila škodovati zdravju. V znak protesta so kmetje poslali en koš solate Hruščevu, enega Eisenhowerju in enega Macmillanu s spremnim pismom, naj jim dobro tekne.

Japonska — Kmetijski strokovnjaki so izumili sredstvo proti slani. Preparat je sestavljen na podlagi alkohola in preprečuje, da slana škoduje mladim občutljivim posevkom.

Francija — V bližini Lyona je čez noč izginila reka Borie, priljubljeno zbirališče športnih ribičev. Veliki plaz je povzročil, da je reka postala ponikalnica. Z vodo so izginile v globinah tudi postrvi.

Egipt — Hud požar je upepelil vas Kar-kour in stal življenje 16 osebam. V eni izmed hiš se je bila razpočila petrolejska peč, plameni so udarili na krov in vžgali peruti golobom, ki so zatem letali od strehe do strehe in širili ogenj po vasi.

Groenlandija — Učenjaki, ki že dolgo preučujejo pojave na ledeni ploskvi, s katero je pokrita Groenlandija, so izračunali, da se bo ondotno ledovje stopilo čez tisoč let. Gladina oceanov se bo zvišala za 10 m ter preplavila vsa obalna mesta na svetu. Nastal bo vesoljni potop. Ker bo to v 1000 letih, lahko brez skrbi spimo.

NOVICE**PASJI DNEVI**

Od nedelje dalje nas je začela stiskati pasja vročina. Živo srebro se drži okoli 30 stopinj. V Milanu je bilo v senci 33 stopinj. Imeli so že več slučajev sončarice, od katere so nekatere osebe zblaznele. Naše obale so vse žive kopalcev, čeprav plašijo od Barkovelj do Devina ljudi tudi morski psi, ki so se ponekod približali na pet metrov obali.

ŽENSKA V AVSTRIJI

Pod staro monarhijo je veljalo pravilo, da ženska nima kaj iskati v javnosti. Okrog lonca in otrok naj se vrti, so dejali. Edini poklic, katerega so izvrševale, je bilo gospodinjstvo. Pred prvo svetovno vojno je bilo samo na Dunaju 120 tisoč hišnih pomočnic, ki so danes padle na 30 tisoč. Ženske gredo raje v druge poklice, največ v tovarne in tr-

Tako spravljajo seno v Beneški Sloveniji

govine. V nekaterih poklicih jih je že 35 odstotkov. Zanimivo je, da je v Avstriji nasprotno kot v Italiji zelo malo učiteljic in profesorice.

Dolgo življenje

Dognano je, da ženske, ki žive v domačem gospodinjstvu, dosežejo višjo starost kot drugi ljudje. Ko s sosedo, s pekom ali otroki poklepeta, si pomirijo živce in počivajo, medtem ko moški ne morejo vpletati v svoje delo takih odmorov in oddihov. Drugi vzrok je v tem, da ženske gospodinjice sicer vreščijo, a jeza jih mine, možu pa domači prepir obleži v želcu. Če hočeš zato, rej dolgo uživati njegovo pokojnino, le jezi ga!

NAMESTO VOJAŠKE SLUŽBE

Kdor na Poljskem ne mara služiti vojakov, gre lahko tudi kopat v rudnik. V časopisu pozivajo letnike 1936 do 1938, naj se prostovoljno javijo v premogokope. Po 20-mesečnem delu pod zemljo jih vpišejo med rezerviste, kot da bi bili odslužili redni vojaški rok.

ENOŽENSTVO

Predsednik republike Burgiba je prejšnji torek podpisal zakon, po katerem sme vsak državljan Tunizije imeti odslej samo eno ženo in ne štiri, kakor je bilo po mohamedanskem pravu do danes dovoljeno.

SOVJETSKO ZLATO

Največ zlata na svetu je doslej proizvajala Južnoafriška unija. Lani so pa v Rusiji pridobili 17 milijonov unč ali 480 ton te zlahtne kovine ter s tem dosegli Južno Afriko. Obe deželi sta pridelali vsaka po 37 odstotkov svetovne proizvodnje, vse ostale države skupaj 26 odstotkov.

VELIKE DIRKE V VICHYJU

Ta mesec bodo v Vichyju na Francoskem velike dirke motornih koles, tako imenovanih vesp. Doslej se je prijaviло okoli 13.000 tekmovalcev. Si lahko predstavljamo peklenski ropot te vojske vozil. Gledalci se nam smilijo.

NOVI SLOVENSKI KANONIK

Za kanonika tržaškega stolnega kapitlja je bil pred dnevi imenovan dr. Lojze Škerl, bivši škofijski kancler in sedanji profesor v tržaškem bogoslovju.

Ali bodo ukinili atomske poskuse?

(Nadaljevanje s 1. strani)

danes vobče ne priznava Mao Tse Tungove države ter ji drži zaprta vrata v Organizacijo združenih narodov.

Kitajska ni vezana na nobene splošne mednarodne pogodbe in ima zategadelj popolnoma proste roke.

Ako bi pa bilo tako ogromno ozemlje, kot je Kitajska, izvzeto iz nadzorstva in prepovedi jedrskih razstreljevanj, bi utegnili narčiti, s katerimi se ukvarjajo ravnokar zapadni in komunistični strokovnjaki v Ženevi, postati neizvedljivi.

Kdo bi, denimo, mogel jamčiti, da bi Kitajska ne delala atomskih poskusov s pomočjo in na račun tudi svoje zaveznice Sovjetske Rusije? V tem primeru bi bila najboljša pogodba o atomskem razoroževanju, ki bi jo Moskva sklenila z zapadnjaki, brez vsake vrednosti ter bi bila kmalu preklicana.

Tekma v oboroževanju bi se s podvojeno silo nadaljevala, nevarnost nove svetovne vojne bi postala mora, mučeca vse človeštvo, zakaj vodikove bombe v rokah vse večjega števila držav pomeni, da se laže kje najdenorec ali zločinec, kot je bil Hitler, ter sproži bombo na svojega sovražnika.

Da se človeški rod ubrani tolike nesreče, je neobhodno potrebno razširiti nadzorstvo nad jedrskimi poskusi na ves svet, se pravi vključiti med Združene narode tudi Kitajsko ter skleniti zatem tudi z njo splošno pogodbo o atomskem razoroževanju.

Toda najlepši sporazumi ne veljajo nič, če državniki nimajo drug v drugega zaupanja, da bodo vsi držali dano besedo. Varnost sveta sloni na poštenju in morali vlad in politikov. Brez morale se življenje narodov sprevrže v medsebojno borbo besedolomnih lažnikov, goljufov in nasilnežev, bolj podobnih zverem kot ljudem.

Dopisi s Tržaškega

SEZNAM DIJAKOV

NAČRT CESTE ZA GRMADO

Na pobudo nabrežinskega županstva je tehnično vodstvo Selada v Trstu pričelo pripravljati načrt nove ceste, ki naj poveže Grmado, znamenito in slikovito kraško pogorje v nabrežinski občini, z našo obalo. Grmada nudi krasen razgled na ves Kras, Istro in Furlanijo ter je znana zaradi večletnih krvavih bitk v prvi svetovni vojni, ko so Avstrijci prav na tem gorovju zaustavili prodiranje italijanske vojske proti Trstu. Slovenska javnost pozna Grmado tudi iz Rebulovega romana Devinski sholar, ki je izšel leta 1954 v Trstu.

Zdi se, da se bo nova cesta pričela ob devinski železniški postaji in bo v glavnem speljana po že obstoječem kolovozu.

ŠTIVAN

Prejšnjo soboto je velika množica spremlila k večnemu počitku 37-letnega domačina Ivana Legišo. Pokojnik je umrl v petek v tržiški bolnici, kamor so ga bili prepeljali pred tednom dni, ker se je hudo ranil pri delu v tukajšnji tovarni papirja. Med razkladanjem hlodov mu je eden po naključju padel na glavo ter ga tako nevarno ranil, da je kljub prizadevanju zdravnikov čez dva dni izdihnil.

Njegova tragična smrt je globoko presunila vso vas in bližnjo okolico ter njegove delovne tovariše. Pokojnik je bil priden delavec in narodno zaveden Slovenec. Naj mu bo lahka domača zemlja. Hudo užaloščeni družini izrekamo globoko občuteno sožalje.

SLOVENSKO ROMANJE V LURD

V petek, 25. t. m., odpotuje okrog tisoč primorskih in koroških Slovencev na znamenito božjo pot v Lurd. Vodstvo romanja je ob tej priliki izdalo lično izdelano brošuro, ki poleg splošnih navodil vsebuje kratko zgodovino vseh važnejših mest, skozi katere pojde romarski vlak.

Večina tržaških romarjev in vsi Korošci vstopijo na vlak na železniški postaji v Trstu, ostali Tržičani se jim priključijo v Nabrežini, Goričani pa v Tržiču. Vlak odpelje iz Trsta ob 6.30 zjutraj.

IZIDI UČITELJSKIH MATUR

Včeraj so se zaključili učiteljski usposobljenostni izpiti, katere so polagali tržaški in goriški kandidati na sedežu Državnega učiteljskega inštituta s slovenskim jezikom v Trstu.

Od 15 kandidatov s Tržaškega jih je izdelalo osem, šest ima delne popravne izpite, ena kandidatinja je zavržena.

Uspešno so opravili izpite sledeči kandidati: Cah Ana, Floridan Marija, Godina Adrijana, Slavec Ada, Sancin Sergej, Bogatec Marta, Mezgec Lavra, Uršič Tatjana. Izmed 12 goriških kandidatov pa: Černo Viljem, Ceschia Vanda, Dornik Adrijana, Pahor Marija, Peric Jožica, Radetič Marija, Tomazetič Ivan. Popravne izpite imajo štiri kandidati, ena je zavržena.

Vsem novim učiteljicam in učiteljem želimo vso srečo na novi življenjski poti v blagor šole in ljudstva ter jim prav iz srca čestitamo!

NABREŽINA

Nabrežinska industrijska strokovna šola je tudi letos ob zaključku pouka priredila razstavo deških in dekliskih ročnih del. Dekliški izdelki so napolnili dva razreda, deški pa en večji prostor.

Deklice so razstavile zares lepe in okusno izdelane prte s slovenskimi narodnimi okraski. Lepo so se tudi izkazale s svojimi bluzami in denarnicami v križcih, nadalje z risbami in kuharskimi izdelki, kot so slaščice, vloženo sadje in likerji.

Dečki pa so se postavili predvsem z izdelki iz kamna; občudovali smo nagrobni spomenik, stojalo za rože in razne manjše, a zelo skrbno izdelane predmete.

Precej zanimanja so pri obiskovalcih vzbujali tudi leseni izdelki, kot n. pr. lepi pladnji, škatle, stojala in omarice za zdravila.

Celotna razstava zgovorno pričča, da so učenci med letom marljivo delali in da so se učitelji vsestransko potrudili za čimvečji uspeh dijakov. Vsi starši so jim zato iz srca hvaležni.

NOVI INZENIR

Pred dnevi je na tržaškem vsučilišču z uspehom položil diplomski izpit iz tehnike g. Joško Pivk iz Trsta. Novemu inženirju iskreno čestitajo vsi njegovi prijatelji. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

ki so v poletnem roku z uspehom opravili nižji tečajni izpit na Slovenski nižji industrijski strokovni šoli v Trstu:

Rojan: Hrvatič Emil (odlično), Jankovič Bruno, Lisjak Miroslav, Poclén Fulvij (odlično), Puntar Klavdij, Ruzzier Franc, Sirca Srečko (odlično), Sirca Stanislav (odlično), Sosič Edvin, Štoka Edvin (odlično), Faganel Robert (privatist), Gulin Albin (privatist), Gulič Boris (odlično), Grlica Silvana, Keber Rozamunda, Komar Nives, Pečar Gracijela, Placer Sonja, Petaros Mira, Sarti Marina (odlično), Sigmund Anita, Starc Mariza, Cunja Marija Gracija (odlično).

Nabrežina - Sv. Križ: Grmek Ivan, Gruđen Srečko (odlično), Legiša Ciril, Pertot Aleš (odlično), Peric Boris, Gruđen Sergij, Tretjak Vojmir (odlično); Peric Jerica, Stanissa Lidija (odlično), Caharija Ana Marija (odlično), Godnič Darina in Košuta Marta.

Opčine: Danev Edvard, Hrovatin Bruno, Malalan Mauro, Rencelj Andrej, Urbančič Boris (odlično); Čuk Miranda, Danev Marija (odlično), Ferluga Primavera, Hrovatin Emilija (odlično), Krizmančič Ida, Krizmančič Klavdija, Malalan Alojzija, Milazzi Svetka, Pelan Marija, Simič Karla, Skabar Vojka (odlično).

Dolina: Bandelj Albin (odlično), Bandelj Boris (odlično), Lovriha Gvidon, Mahnič Danilo, Štrajn Oskar, Zerjal Humbert (odlično); Bonano Marija (odlično).

Na nižji trgovski strokovni šoli v Trstu (Sv. Ivan) so opravili z uspehom nižji tečajni izpit naslednji dijaki: Cijak Božo, Sosič Pavel, Kocjančič Iris, Castellani Fausta, Furlan Eleonora, Godnič Pierina, Gombač Almira, Glavina Lavra, Rebec Marija, Rudež Ivica, Trampuž Ana, Vojvoda Aleksandra in Volpi Milena.

60-letnica prosvetnega društva v Padričah

V nedeljo je bila v Padričah velika in nadvse uspela kulturna prireditev, s katero so domačini proslavili 60-letnico vaškega prosvetnega društva Slovan. Pomembna obletnica je privabila v Padriče precejšnjo množico Tržačanov in prebivalcev bližnjih vasi. Že zjutraj so začele prihajati v vas skupine meščanov, ki so se posluževali najrazličnejših prometnih sredstev. Največ gostov je seve prišlo popoldne, ko je bil na vrtu pri Markotovih nastop mnogih pevskih zborov. Zvečer pa se je staro in mlado veselo zasukalo na lepo okrašenem »brjarju«. Lahko rečemo, da je v nedeljo bila v Padričah prava manifestacija slovenske bitnosti in volje do življenja na domačih, danes na žalost narodno ogroženih tleh. Razveseljivo pa je, da se je za proslavo častitljive obletnice zavzela prav mladina, ki je že po naravnih zakonih prva poklicana, da prevzame skrb za kulturni napredek.

Dopoldne je bila v cerkvi sv. Cirila in Metoda, ki je ta dan prav tako obhajala 60-letnico, slovesna maša ob častni udeležbi vernikov.

Prav je, da ob tej priliki na kratko seznanimo javnost z zgodovino padriškega društva. Naši predniki so morali premagati precejšnje težave, preden so leta 1898 ustanovili društvo, kateremu je pok. cerkovnik Anton Grgič dal ime Slovan. Že v prvih letih je društvo doseglo velik razmah, saj so Padričani poleg pevskega zbora imeli še tamburaško skupino in lastno čitalnico. Prvi pevovodja je bil Trebene Just Kralj, ki ga je nasledil Hraber Ražem iz Bazovice. Med prvo vojno vihro je bilo društveno delovanje za nekaj let prekinjeno, po vojni

pa Padričani niso mirovali, dokler Slovan ni bil ponovno oživiljen. Leta 1927 je fašizem nasilno uničil ustanovo, toda po končani vojni so se pojavile sile, ki so društvo obnovile.

V nedeljo so domačini priredili pester koncert, pri katerem so poleg domačega moškega in mešanega zbora sodelovali zbori Lonjer-Katinara, Slavec iz Ricmanj, Vodnik iz Doline, Slovence iz Boršta ter znani dolinski trio. Brez pretiravanja lahko trdimo, da so pevci s svojim ubranim petjem nudili številnemu občinstvu prelep umetniški užitek. Pohvaliti moramo dobro sestavljeni spored pesmi, ki so bile globoko prečinjene z ljubeznijo do rodne grude. Od pevcev so se posebno odlikovali domačini, ki so jih poslušalci z vztrajnim ploskanjem primorali, da so na koncu ponovno zapeli priljubljeno Boštjančičevo Naš Kras. Priznati moramo, da redki podeželski zbori pojejo s tako poglobljenim občutkom in s tako natančnim izvajanjem tudi zahtevnejših pesmi kot padriški. Največ zaslug za to ima pevovodja Svetko Grgič, ki se je gotovo moral veliko truditi, preden je iz 43 pevcev dobil enovito celoto. Toda tudi ostali zbori iz Spodnjega brega zaslužijo javno pohvalo.

Ob tej priliki smo dolžni opozoriti slovenske meščane na dolžnost, da se v čimvečjem številu udeležujejo zlasti prireditev naših kulturnih društev z dežele. S tem bodo najučinkoviteje podprli voljo in veselje do kulturnega udejstvovanja, ki je v teh nekulturnih in zmaterializiranih časih nujno potrebno za nadaljnji obstoj našega naroda.

D. T.

== Dopisi iz Goriške ==

GORIŠKI OBČINSKI SVET

Na zadnji seji goriškega mestnega sveta so razpravljali o avtobusnem prometu, ki ga upravlja podjetje ATA. Razprave pa niso končali in so jo preložili na prihodnji teden.

Odbornik De Simone je v začetku poročal o delu komisije, ki preučuje vprašanje mestnega avtobusnega prometa.

Predstavniki ATA trdijo, da se njihovo podjetje nahaja v slabem gospodarskem položaju in navajajo za to različne vzroke. Predvsem se število potnikov zmanjšuje zaradi vedno naraščajoče motorizacije, kar podjetje občuti posebno v poletnih mesecih. Prav tako je po mnenju ATA zgraditev brvi v Stražicah odtegnila mnogo potnikov. Predstavniki notranje delavske komisije so izjavili, da je ravnateljstvo ATA kljub njihovim protestom sprejelo na delo nove uslužbenice. Nadzornišvo za motorizacijo pa je odgovorilo, da lahko goriška občina razpravlja samo o tem, ali podjetje ATA spoštuje sklenjeni sporazum ali ne.

De Simone je nato povedal, da namerava ATA popolnoma izpolniti svoje obveznosti. Predlaga samo županstvu nekaj sprememb: na progi št. 5 (Travniki-letališče) naj bi ukinili 2 vožnji, in sicer ob 13.15 in 18.10. Spremenila naj bi se proga št. 7, ki bi šla po naslednjih cestah: Korzo, Drevored 20. septembra, pevski most, Podgora, Most 9. avgusta, Ulica Lungo Isonzo, Leoni, Angiolina, Pitteri, Korzo Italia, Korzo Verdi.

Svetovalec Zuccali (PSDI) je predlagal, naj prevzame mestni promet občinska uprava in naj se v ta namen imenuje posebna komisija, ki naj vprašanje temeljito prouči.

SEJA POKRAJINSKEGA ODBORA

Pokrajinski odbor je na zadnji seji sprejel več važnih sklepov. Predvsem je odobril skoraj 5 milijonov lir za nova vrata in okna v šolskem poslopju v ulici Diaz. Nato je sklenil predložiti ministrstvu prošnjo, naj omogoči, da se izvede nekaj popravil v šolskem poslopju na Senenem trgu. Tu namestavajo dozidati še eno nadstropje. Prav tako bodo prosili vlado, naj pomaga zgraditi telovadnico pri realni gimnaziji v Tržiču in sezidati novo srednjo industrijsko šolo v Gorici.

Nato so odborniki sklenili, da bo pokrajinska uprava priredila jeseni v palači Attems na Korzu razstavo fotografij iz prve svetovne vojne.

IZ ŠTEVERJANA

Ko se je prejšnji četrtek popoldne mlada Ana Marija iz naše vasi vračala proti domu, jo je na pevskem mostu ustavil mlad moški na motorju in je deklīco povabil, naj prisede na motor, češ da jo popelje domov. Ko sta se pripeljala do Grojne, je neznanec motor ustavil, zagrabil deklīco ter jo peljal v gozd, kjer jo je skušal posiliti ter ji grozil, da jo ubije, če bo kričala. Toda mala Ana Marija ni nehala kričati, dokler ni padla v nezavest. Ko je prišla zopet k sebi, neznanca ni bilo več nikjer. Verjetno se je ustrašil, ker je mislil, da jo je ubil, ker je padla v nezavest, in zbežal. Tako, hvala Bogu, ni izvršil name-

ravanega zločina. Ana Marija je prišla srečno domov, kjer je materi vse povedala. Mati je nato obvestila policijo, ki sedaj neznanca išče.

Našo vas, kot vse druge ljudi, je dogodek zelo razburil, kajti še nikoli se ni nič podobnega zgodilo v teh krajih. Upamo, da bo policija podlega napadalca kmalu izsledila ter strogo kaznovala.

DEVETAKI

Prejšnji četrtek se je v naši vasi zgodila precej huda prometna nesreča. Dve 20-letni dekleti, Lucia Sartori in Emilia Pacienza, obe iz Gorice, sta se peljali na motornem kolesu proti Sosljanu na kopanje. Ko sta prišli na križišče, kjer se pot odcepi proti Doberdobi, je Sartorijevi postalo nenadoma slabo. Motor je zdrknul s ceste in trčil v skalo. Z avtom Zelenega križa so ponesrečenki odpeljali v bolnico Brigata Pavia, kjer so Sartorijevu pridržali zaradi hudih poškodb na glavi in levi nogi, medtem ko bo Pacienza ozdravela v 4 dneh.

IZ LOČNIKA

V nedeljo je prispel v našo vas nov župnik g. Silvano Piani. Novemu dušnemu pastirju so priredili svečan sprejem. Popoldne je pa bil blagoslov z zahvalno pesmijo. Zvečer je bila na dvorišču župnije svečana akademija na čast novemu župniku.

SLOVO OD PRIJUBLJENEGA ŠOLNIKA

Oktoberja bo po 46-letnem službovanju upokojen g. Humbert Močnik, ki je bil zadnjih 10 let tudi profesor na slovenski strokovni šoli v Gorici. Od požrtvovalnega in vnetega šolnika so se poslovili profesorji obeh nižjih šol na prijateljskem večeru preteklo sredo. Ob tej priliki je g. Močnik izjavil, da bo podpisal ustanovno pismo, v katerem se obveže izplačati vsako leto 10 tisoč lir, ki jih dobi kot nagrado najboljši dijak slovenske nižje srednje šole. Na to sta se tudi oba profesorska zbora nižje gimnazije in strokovne šole obvezala, da bosta prispevala k tej vsoti vsak po 10 tisoč lir na leto. Vsako leto se bo tako izplačala dvojna nagrada po 15 tisoč lir, ki jo bosta dobila najboljša dijaka, oziroma dijakinji nižje gimnazije in strokovne šole.

NOVA SLOVENSKA OPERETA

V soboto, 5., in nedeljo, 6. julija, je bila v Gorici zelo uspela prireditev SKPD. Na sporedu je bila opereta Zvesto dekle, ki jo je pripravil g. Maks Debenjak. Pevovodja je zbral in povezal narodne pesmi v lepo celoto in zložil opereto, ki je to pot bila prvič izvajana na odru. Ko smo gledali obraze občinstva, smo videli, da trud g. dirigenta ni bil zamaž in da je obrodil nepričakovane uspehe. Pod njegovo taktirko je orkester skoraj brezhubno spremljal dejanje na odru. Tudi solistom in zboru, ki jih je za nastop pripravil prof. Filej, moramo izreči pohvalo. Če bi spregovorili posebej o solistih, bi morali reči, da niso vedno pokazali tiste sproščenosti, ki je potrebna za odrski na-

V četrtek preteklega tedna pa so priredili na lepem Hmeljakovem dvorišču v Sovodnjah poslovilni večer dijaki III. razreda strokovne šole, ki so isti dan končali izpite. Prijetnega večera so se udeležili tudi lanski maturanti strokovne šole, ki so se ganljivo poslovili od priljubljenega profesorja in mu podarili lep šopek rož. Na enak način so se od g. Močnika poslovili po svoji zastopnici Pintarjevi tudi letošnji maturanti. Nato je ravnatelj g. dr. Nemeč v daljšem govoru orisal dolgoletno šolsko delovanje g. Močnika. Izrazil je prepričanje, da bo slavljencev tudi po upokojitvi ostal zvest slovenskemu šolstvu in slovenskemu dijaštvu in zanje storil vse, kar bo v njegovih močeh. Končno je prof. Bitežnik v imenu nižje gimnazije pozval dijake strokovne šole, ki se bodo posvetili po izpitih raznim poklicem, naj imajo vedno pred očmi, da so dokončali slovensko šolo, ki jih je obogatila z duhovnimi in moralnimi vrednotami, katerih bi jim nikdar ne mogla dati italijanska šola. To bodo znali ceniti šele v poznejši polni zrelosti.

Zato naj bodo povsod in vedno vneti in značajni apostoli slovenske šole, saj je danes na žalost precej staršev, ki slovensko šolo izdajajo in svoje otroke vpisujejo v italijanske zavode. To je pravi greh, katerega zle posledice nosijo potem otroci skozi vse življenje. Saj je neizpodbitna resnica, da neznajnejšev nihče ne ceni in spoštuje. Vsak pravi Slovenec je lahko ponosen, da sme biti živ član slovenskega naroda, o katerem so mnogi tuji učenjaki in kulturni delavci skozi desetletja podajali pomembne izjave priznanja in pohvale; med njimi so bili tudi mnogi sinovi italijanskega naroda.

Že marsikateri tuji poznavalec evropskih razmer je izjavil, da je pravi čudež, da smo se Slovenci ohranili v sredini Evrope kot zaveden narod, še večji čudež pa je, da smo se zaradi svoje žilavosti in izredne odpornosti uveljavili tudi v samorasli kulturnosti med vsemi omikanimi narodi v Evropi. Po svoji ljudski kulturi, ki je znala priklicati v življenje veličastno ustanovo Mohorjeve družbe in celo vrsto drugih književnih založb, pa celo prekašamo vse svoje po številu večje sosede. Zato narod trpinov že dolgo ne pozna v svoji sredi nepismenih udov.

Šola pa je največja vrednota, ki jo vsak narod čuva kot punčico svojega očesa in se zanjo junaško bori, če je v nevarnosti. Zato bodite tudi vi, dragi dijaki in dijakinje, vedno in povsod njeni borci in apostoli. Ne strašite se pri tem nobene žrtve!

stop, kar pa ne velja za vse. Nekateri so se v drugem dejanju sprostili, kar je pripomoglo, da je opereta dobro uspela. Zbor je pokazal vse svoje znanje in sposobnost zlasti ob koncu prvega in drugega dejanja.

K uspehu prireditve je tudi mnogo pripomogel režiser g. Kumrov.

Ob koncu naj omenimo, da so vsi sodelujoči, razen orkestra, nastopili v narodnih nošah. To je dalo celotnemu delu znak domačnosti in preprostosti. Vsem nastopajočim, posebno g. dirigentu Maksu Debenjaku in g. Kumrovu, moramo za odlično uspelo prireditev iskreno čestitati.

Prav bi bilo, če bi to delo kmalu ponovili.

Udeleženec

Beneška Slovenija

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Posledice velike povodnji, ki je zadela našo vas in vso Beneško Slovenijo, so še vedno vidne. Ceste so še zmeraj na več krajih poplavljenе s peskom in kamenjem, ki so ga prinesle s seboj narasle reke in hudourniki. Tudi polja in travniki so še vedno pod debelo plastjo nanesele zemlje.

V naši vasi pa še posebno hudo občutimo nesrečo, ki nas je zadela. Smo namreč še vedno brez vode. Narasla Nadiža je pri Stupici razrila zemljo in pokvarila na več mestih vodovodne cevi, ki peljejo k nam. Prve dni so nam sicer dovažali vodo z avtomobili, pozneje pa so naš vodovod priključili na vodovodno omrežje v Pontijaku. Voda pa je pri nas tekla samo nekaj ur ponoči. Občina bo skušala pokvaro čimprej popraviti. Upamo pa, da nam bo država priskočila na pomoč z denarjem, kajti vseh stroškov naša revna občina ne bo mogla kriti sama.

IZ SV. LENARTA

V nedeljo, 6. julija, je bila v naši fari lepa slovesnost, ki je zvalila k nam obilo ljudi iz bližnje, pa tudi daljne okolice ter oko-

li 20 duhovnikov. Svojo prvo sv. mašo je daroval naš domačin Pavel Kavčič iz Hlaste. Pridigal mu je sorojak monsignor dr. Kjačič, ki je v svojem govoru poudaril vzvišenost duhovniškega poslanstva še posebno med ljudstvom v Beneški Sloveniji. Ob tej priliki je novomašniku priredil priljubljeni župnik g. Kračina lepo brošurico z osebnimi podatki novomašnika in z lepo prigradno pesmijo, katero mu je tudi prebral pri novomašniškem obredu. Novomašniku želimo vsi, da bi dolgo in srečno deloval med našim narodom.

Sedaj pa pripravljamo svojemu večletnemu dušnemu pastirju g. župniku Angelu Kračini slovesno praznovanje ob priliki 25. obletnice njegovega mašništva. Gospod Kračina je znan povsod po svoji nesebični in požrtvovalni duhovniški vnmeni. Spoštuje ga vsak Slovenec tudi zaradi tega, ker je znal ob priliki znanega videmskega procesa braniti svojo čast, pa tudi dobro ime obmejnega slovenskega ljudstva. Bodočemu slavljencu želimo vsi rojaki obilo božjega blagoslova ter da bi še mnogo let in uspešno deloval med nami.

41

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Slovence je črnil za veleizdajalce. Pred prihodom nadvojvode je hodil okrog slovenskih okoliških županov ter jim strogo zabijeval, naj pri sprejemu nikar ne zinejo slovenske besede.

Njegovi laški rojaki so pa njegov postopek spet po svoje tolmačili. Zanje je bil avstrijakant. Zato so kot uvod v sicer dobro pripravljeno tržaško razstavo pokale petarde po ulicah.

Začelo se je z blagoslovitvijo zastave novega italijanskega delavskega društva v Trstu. Ta organizacija je veljala nekam preveč za rumeno — črno. Prvo nedeljo avgusta so se v cerkvi pri Sv. Antonu že zbirali društveniki k slovesnosti. Eno uro pred blagoslovitvijo pa pride novica, da so neznanec zastavo ukradli. Samo rumeno-črni trak je žalostno obležal na tleh v društveni sobi.

Čez par dni se je zaslislal še bolj oster glas proti tržaškim c. kr. Italijanom in dvoličnim politikarjem. Ko je prišel v Trst pokrovitelj razstave Karel Ludovik, mu je društvo veteranov priredilo večerno baklado. Zvečer so veterani z godbo, gorečimi baklami v rokah in s petelinjim perjem na klobukih korakali po tržaškem Korzu. Tržaških zijal tudi ni manjkalo na ulici. Kar se razlegne sredi narajene veličanstvenosti močan pok. Vse začne vpiti, bežati in se drenjati. Sredi ulice pa leži smrtno ranjen 14-letni Angel Forti, naokrog se valja v krvi več težko in lahko ranjenih veteranov. Nekdo je vrgel petardo v povorko. Policija je brž razgnala ljudstvo; baklade je bilo seveda konec.

Oblast je začela loviti hudodelnika. Najprej so zgrabili 22-letno lovačo Ano Czaj-

Našli so jo namreč dan po atentatu na ljubljanski postaji.

Oblečena je bila v moško obleko in skrivala v hlačah velik kuhinjski nož z rdečim trakom. Za policijo več kot zadosten dokaz, da je hotela pobiti vse avstrijske veterane! Dekle se je pa izgovarjalo, da je slišala pok in da je nato letela na ulico gledat, kaj se je zgodilo, ker stanuje na Korzu. Nož pa da nosi s sabo, da se brani nekega vsiljivega starega ženina. Pri preiskavi je prišlo na dan, da je tatica, ker je nekemu tržaškemu zdravniku ukradla 400 goldinarjev.

Ko se je izkazalo, da nima lepa Ana s petardo nič opravka, so zaprli tri mesarske pomočnike iz mesnice Paoli. Izdal jih je eden izmed njih samih, ker so se sprli pri razdelitvi 60 goldinarjev, katere jim je dala neznanca oseba, da izvršijo atentat. Vsi ti so bili le slepo orodje v rokah nezadovoljnih struj, katere so obsojale dvorezno avstrijsko politiko na jadranskem jugu.

Ta opomin pa ni bil zadnji. (Dalje)

TRST
VIA CARDUCCI 15
Telefon 29-656

Bogata izbira naočnikov, daljnogledov
toplomerov in fotografskega materiala

Učimo se plavati

Prvi koraki v vodi so pri marsikom združeni z obilico težav. Ljudje, ki se začno učiti plavanja s tridesetimi leti, običajno obupajo nad težavami. Pri mladini gre to laže in hitreje.

V vodi se moramo počutiti kakor na suhem

Ko stopi človek v vodo, občuti najrazličnejše spremembe, ki prvi trenutek neprijetno delujejo na njegov organizem. Temperatura vode znaša približno 12 do 15 stopinj manj kakor temperatura človeškega telesa. Ze ob dotiku z vodo se žile stisnejo, teže dihamo in voda nam jemlje telesno toploto. Druga ovira je velik odpor vode, ki nas moti pri napredovanju. Plavalec potrebuje v vodi za gibanje več moči kakor na suhem. Hkrati pa je tudi vodni pritisk na telo večji od zračnega. To vpliva zlasti na dihanje. Vse te razlike med življenjem v vodi in na suhem delujejo na začetnika neprijetno. Zato je prva njegova naloga, da se v vodi prične počutiti tako prijetno kakor na suhem.

Spraviti neplavalca do vratu v vodo ni posebno težko; dosti težje pa je, kadar mora z glavo pod vodo. Tedaj si namreč začne z rokami mašiti nos in si zatiska oči, kar je zgrešeno. Zato ga je treba tako preslepiti, da sam ne bo vedel, kdaj je izginil z glavo pod vodo. To lahko dosežemo z igro, ki bo začetnika tako prevzela, da jim bo minil strah pred vodo in bodo tako laže »splavili«.

Kako je mogoče, da človek plava, ko je specifično težji od vode? Res je, da je človek težji, vendar moramo upoštevati, da ima pljuča, ki se kot meh lahko napolnijo z zrakom. Naredimo v vodi tale poskus: skrčimo se v klobčič in sklonimo glavo k nogam. Začetnik bo mislil, da čepi na dnu, toda naenkrat bo priplaval na površino.

Pričnimo s prsnim plavanjem

Začetnik naj začne plavati v prsnem slogu. Počutil se bo bolj varnega, ker ima glavo izven vode in mu dihanje ne dela posebnih težav. Prične naj z deljenimi gibi rok, potem nog in šele nato bo vse to povezal v harmonično enoto.

Postavi naj se v razkoračno stoji in z zmernim predklonom predoči roke s hrbti gor, nato ju zasuje z dlanimi ven; skozi predročno skrčenje naj nato počasi vleče roki pod telesom ter naj jih zopet po najkrajši poti sune do začetnega položaja. Nato prične z vajo nog. V stoji na eni nogi, opiše z drugo krog na stran, tako da jo skrči, sune v odnoženje ter jo zopet priključi k prvi nogi. Enako vajo lahko dela z obema nogama, medtem ko sedi na tleh. Po vajah na kopnem naj enake vaje ponavlja v vodi. Vaji z rokama in nogama naj nato poveže v enakomerno gibanje: kadar ga roki vlečeta naprej, naj pripravi nogi za udarec; kadar pa nogi odrivata, takrat gresta roki v prvotni položaj.

Vsakemu začetniku dela največ težav dihanje, zato mora temu posvetiti največ pažnje. Če pri plavanju ne bo znal pravilno dihati, ne bo prišel daleč. Dihanje mora biti naravno, brez težav. V vodi izdihujemo zrak skozi usta in nos, vdihnemo pa samo skozi usta. Ker je čas, ko ima plavalec usta prsta, zelo kratek, mora biti vdih močan in hiter. Izdih, za katerega ima več časa, pa mora biti enakomeren in močan. Dihalne vaje so preproste. Postavi se v vodo do pasu, potopi glavo pod vodo in močno izdihni. Šele ko si izdihnil ves zrak, dvigneš glavo iz vode ter ponovno vdihneš. Ko si se naučil plavati, ne smeš takoj pospeševati hitrosti, temveč plavaj počasi ter raje pazi, da odpraviš vse napake, ki jih morda še vedno delaš.

Devet pravil pri pouku plavanja

1. Pojdi v vodo vsaj dve uri po jedi.
2. Ne hodi v vodo razgret.
3. Pod vodo glej in ne menčaj si oči, ko prideš iz vode.
4. Pazi, da z dlanimi ne režeš vode, temveč jo odrivaj.
5. Ne vleci nog preveč pod telo.
6. Vse gibe v vodi delaj počasi in jih sam nadzoruj.
7. Vdihuj samo skozi usta.
8. Izdih naj bo enakomeren in močan.
9. Če te v vodi zabe, pojdi iz nje in se dobro obriši ter izdatno gibaj.

KAJ JE STRAMIT?

To je gradbeni material iz slame, ki ga uporabljajo danes zlasti na Nizozemskem in v skandinavskih deželah. Odlikuje se po trdnosti in po tem, da varuje stanovanja pred mrazom. Prvo jugoslovansko tovarno stramita bodo zgradili v Zrenjaninu v Vojvodini. Z novim gradivom bodo prihranili pri zidanju 40 odstotkov desk in eno petino opek.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nujnost lastnega kulturnega življenja

V našem listu smo se vedno zavzemali za čim krepkejšo lastno kulturno življenje naše narodne manjšine. Pri tem bi radi poudarili besedo **lastno**. To pomeni, da naj bi naša manjšina v kulturnem življenju ne le životarila ter pasivno sprejemala kulturne injekcije od matične domovine, čeprav so take injekcije tudi potrebne. Vsaka narodna manjšina mora v vseh pogledih razvijati lastne sile, napačiti mora vse moči, da se uveljavi, zakaj le tako se lahko razvija in si pridobi spoštovanje večinskega naroda, s katerim živi v skupni državi. Drugače začnejo sile manjšine pešati, njena življenjska moč in ugled se manjšata in s tem tudi volja, da se ohrani in krepči.

Tega bi ne bilo potrebno na novo poudarjati, če bi na žalost ne zapažali, da je med nami precej takih ljudi, ki so mnenja, da je najbolje, da Slovenci v Trstu in drugod v Italiji kratkoma prenehajo z vsemi kulturnimi naporji, v kolikor ne gre za najprimitivnejšo diletantsko dejavnost v obliki raznih vaških godb na pihala, zabavnih »triov« in klubov zbirateljev znamk. Pri tem jih morda vodi pošena misel, da pač nima smisla, da bi se sami trudili, ko pa lahko dobimo tako rekoč na krožniku kvalitetne gledališke, koncertne in druge prireditve iz Ljubljane in od drugod v Sloveniji in Jugoslaviji. Tako si prihranimo trud, ohenem pa imamo večji kulturni užitek.

Tudi kar se tiče revij in založbe, so ti ljudje mnenja, da pač nima smisla truditi se za njihovo ustanovitev in vzdrževanje, saj lahko naši pisatelji objavljajo svoja dela v ljubljanskih in drugih slovenskih revijah, knjige pa naj jim objavljajo ljubljanske založbe.

To se tudi dogaja. Toda hkrati opažamo, da vedno večje obubožanje našega kulturnega življenja negativno vpliva na vse življenje manjšine. Ljudje res še hodijo gledat predstave, ki jih nudijo gostujoče skupine, izgubljajo pa živ, delovni stik s slovenskim kulturnim življenjem na Tržaškem. Privablja jih samo še senzacija in želja po zabavi. Na vse tukajšnje kulturno delovanje pa gledajo s pomilovanjem, češ kaj se boste trudili, saj kaj resnično dobrega ne boste nikoli spravili skupaj.

Naša manjšina bo postala na ta način v kulturnem in počasi tudi v narodnem pogledu mrtev privesek matičnega naroda, namesto da bi bila njegov

živi in aktivni del. Prav neprestani stik s sosednim narodom, s katerim živimo v skupni državi, bi nas moral vzpodbujati k tem večji kulturni dejavnosti in sproščati v nas nove energije. Toda neka dejansko nerazumljiva pasivnost in psihoza čakanja ter zanašanja na matično domovino, oziroma na druge, se je polastila večine naših ljudi, ki so odgovorni za kulturno življenje naše manjšine (pri tem naj izznamemo SNG in še to ali ono kulturno ustanovo).

Posledica je sedanje mrtvilo v našem kulturnem življenju, ki ga niso krive samo težke razmere, ampak še bolj naša lastna pasivnost in malodušnost. Dobri sadovi se kažejo le tam, kjer niso čakali na druge, ampak sami delali, kot n. pr. pri Literarnih vajah. Marsikdo je zviška gledal na ta dijaški listič, ki se po kvaliteti še primerjati ni mogel s kakim predvojnim slovenskim dijaškim listom, pa je vendar edini vzgojil v Trstu nov rod piščolih ljudi, zato ker so uredniki in sodelavci vztrajali. Tako je ta listič opravil mnogo pomembnejšo na-

„Jugunda - bela gospa devinska“

Slovenska prosveta v Trstu je organizirala v nedeljo popoldne na Opčinah svoj tradicionalni poletni tabor, ki je bil prejšnja leta na Repentabru. Morda bi bilo dobro tudi v bodoče prirediti tabore na Opčinah, ker je kraj za obiskovalce in zlasti starejše mnogo bolj pri rokah kot daljni Repentabor, dasi je seveda prostor na Opčinah, kjer je bila predstava, namreč na dvorišču Marijanišča, precej manj slikovit kot Repentabor.

Na taboru so igrali novo delo Slavka Rebca (ki je znan najbrž vsem bralcem po svojih vlogah v odrskih dramah in komedijah); »Jugunda - bela gospa devinska«. Drama je napisana še kar spretno po sloviti legendi o okameneli grofici devinski. Igralci, med katerimi je bil tudi avtor, so svoje vloge prav uspešno rešili. Predstava je privabila nekaj tisoč ljudi, ki so nagradili pisatelja in z njim vred vse izvajalce z živim ploskanjem. Nedvomno bo šlo to Rebčevo delo še čez razne odre, posebno če ga bo še nekoliko izpilil v dialogih.

Na prireditvi so lepo peli pevci iz Gorice. A tudi letos so slabo delovali zvočniki, kar je že kronična bolezen teh taborov.

logo, kakor vse slovenske revije skupaj, kar jih je doslej izhajalo na Tržaškem.

Isto lahko rečemo o pozitivnem vplivu SNG na naše kulturno življenje, medtem ko kulturna dejavnost na drugih področjih usiha in z njo tudi veselje do dela.

Treba bi bilo poživiti našo umetniško dejavnost, pa tudi literarno življenje in dramsko delovanje. Likovnih umetnikov imamo Slovenci v Trstu celo vrsto in odličnih, pa tudi literarne dejavnosti se nam ni treba sramovati. Tako z upodablajočimi umetniki kot z literati bi se lahko postavljali, ko bi jim nudili priložnost, da bi se uveljavljali n. pr. z razstavami tudi v okviru narodne manjšine. Zato bi bilo treba najti možnosti. Aktualno postaja tudi vprašanje slovenske založbe v Trstu. Potrebno je načrtno in vztrajno delo, ki bo gotovo rodilo sadove v tem smislu, da se bo naša manjšina kulturno in s tem narodno okrepila ter postala živ in zavezen del slovenske skupnosti.

KULTURNE VESTI

* Crnski pevec Paul Robeson je končno dobil potni list, ki mu ga ameriško zunanje ministrstvo kakih 10 let ni hotelo izdati, češ da simpatizira s »komunisti«. Slavniti pevec bo odpotoval v London in se ne misli več vrniti v Združeno državo. Tudi »dežela svobode« ima torej svojo politično emigracijo, ki ima rajši svobodo kot kip »Svobode«.

* Mednarodni filmski festival v Karlovih Varyh na Češkem traja od 12. do 27. julija. Udeležuje se ga 41 držav in je torej eden največjih, če ne sploh največji na svetu, vsaj po številu predvajanih filmov. Italija bo prikazala na njem film »Dolga sinja cesta«, ki je italijansko-slovenska koprodukcija.

* 7. julija so se začeli tečaji na italijanski univerzi za tujce v Perugi. Udeležujejo se jih izobraženci in študentje z vseh strani sveta, tudi iz za železne zavese. Pod fašizmom je ta univerza skoro propadla, po vojni pa spet razveselljivo deluje in pospešuje mirno sožitje med narodi in medsebojno spoznavanje kulturnih vrednot.

* Od 23. do 27. avgusta bo v Palermu 28. kongres italijanskih esperantistov. Udeležili se ga bodo tudi zastopniki iz Jugoslavije.

* Italijanska vlada je dala enajstim dramskim skupinam, ki so se v pretekli sezoni najbolj odlikovale, podpore v znesku od dveh do osmih milijonov lir. Največ sta dobili skupini Proclermer-Albertazzi in Gassanova. Štiri milijone je dobila tudi skupina Cesca Baseggia, ki je zadnji čas gostovala v Sloveniji in na Hrvaškem.

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

24

Od naše družine smo bili trije na seznamu, le gospod Klun je ostal. To je bilo dobro znamenje, vendar pa ni bil prepričan, da nam ne bo sledil z naslednjim transportom. Hkrati mu je bilo žal za nas. Še bolj osamljenega se bom počutil, je tožil. Vi mladi ste mi dajali poguma in me spravljali v dobro voljo, da se nisem vdal otonim mislim. Bal se je tudi, kaj bo z nami. Mi pa smo ga tolažili, da ga bodo najbrž izpustili, saj nimajo nič konkretnega proti njemu, mi pa da bomo tudi gledali, da se vrnemo. Dolgo smo šepetali v svojem kotu. Končno sta mlajša dva le zaspala, midva s Klunom pa sva še dolgo po tistem govorila o stvareh, ki so naju zanimala, zlasti o bodočem času. Nobenemu od naju ni šlo v glavo, kako morejo slovenski ljudje tako brez sramu pošiljati svoje rojake v nacistično koncentracijsko taborišče, kar je za mnoge in zlasti za starejše pomenilo isto kot pot v smrt.

V tem je bilo nekaj nenaravnega, neka pošastna zabloda, ki je zrastle iz čudnih psiholoških korenin. Človek je še nekako razumel, zakaj je prišlo do tako zgrešenega političnega koncepta, kakor ga je predstavljalo domobranstvo, saj je bil le logična posledica popolne demoralizacije in brezglavosti slovenske politike v stari Jugoslaviji, ko nobena stranka razen komunistov ni imela jasne programa; nobena ni imela jasnega načrta za reševanje slovenskih nacionalnih, političnih, gospodarskih in kulturnih problemov; vse so razvemale v svojih pristaših samo ideološki fanatizem in zanemarjale konkretne slovenske probleme.

V vseh so po mili volji odločali o vsem samo »voditelji«. Pojem demokratične diskusije med različnimi krili iste stranke je bil ne-

znan. Slepo je bilo treba zaupati le »voditelju«; kdor je imel o važnih problemih drugačno mišljenje, je veljal za sovražnika, ki ga je bilo treba izločiti iz »pravega tabora«. Tako se je slovensko politično življenje zamočvarilo, namesto novih in bistrih rodov političnih voditeljev je uspeval le politični plevel, le tisti mladi ljudje so prihajali na vidnejše položaje v političnih in drugih organizacijah, ki so znali samo prikimovati in se prilizovati šefom in ki so jih ti lahko pošiljali po cigarete, medtem ko so grdo gledali in odrivali vse tiste, ki so pokazali, da ne marajo služiti samo v telesni gardi voditeljev in da sodijo o raznih problemih drugače kakor voditelji.

Tako ni bilo čudno, da so mladi ljudje, ki so jih vzgajali v hlapce in ideološke fanatike, obenem pa v klečeplazenju pred avtoritetami in pred oblastjo, izgubili vsako orientacijo, ko ni bilo več voditeljev, ki bi jim bili kazali, kaj morajo napraviti. Ker so zaradi slabe politične vzgoje izgubili čut za stvarnost in bili po slabi slovenski politični tradiciji prepričani, da je v politiki največ vredna intriga in zvijačnost, ni bilo ničesar, kar bi jih bilo zadrževalo, da bi ne zagazili v gnusno sodelovanje s fašizmom, proti kateremu se je tedaj bojevalo vse, kar je bilo poštenega v Evropi, od katoličanov do komunistov, ne glede na politične razlike, saj je šlo za usodo demokracije in celih narodov s slovenskim vred. V svojem moralnem propadanju se niso več znašli in padali vedno globlje, dokler niso postali mučitelji in rablji svojih rojakov na ljubo tujemu fašizmu. Marsikdo med njimi se je morda še zavedal, kako nemoralna je ta služba nacizmu, a ni imel poguma, da bi ji obrnil hrbet. Svojo vest je hotel pomiriti s tem, da je napravil kako uslugo temu ali onemu znancu v nevarnosti ali da je vzdrževal tajne stike z ljudmi iz drugega tabora in jim sporočil kako pomembnejšo novico.

(Dalje)

GOSPODARSTVO

BOGATA LETINA ŽITA

Letošnji pridelek pšenice v Italiji je izredno velik, tako da ga po dosedanjih podatkih cenijo na 92 milijonov stotov, se pravi na 10 odstotkov več kot lani. Od te količine je 75 milijonov stotov mehke, to je krušne sorte, in 17 milijonov stotov trde, ki je najprimernejša za testenine. Ker je lani ostala v zalogah znatna količina mehke pšenice, bo Italija lahko nekaj mehkega žita izvozila, medtem ko pridelek trde pšenice ne zadostuje za domačo potrebo in je bo treba nekaj uvoziti.

PONTINSKO MOČVIRJE

Pontinsko močvirje se nahaja južno od Rima in je bilo nekoč pravo leglo malarije. Izsuševati so ga začeli že pred 6 stoletji, toda dela so bila zaključena šele nekako leta 1940. Vojna vihra je pa poškodovala mnoge komaj zgrajene naprave, tako da bi se bilo zemljišče kmalu spet zamočvirilo, da ga niso spet izsušili. Nova dela so bila izvršena pred nekaj leti, toda to pot je začela delati veliko škodo suša. Namakanje se danes izvršuje v obliki umetnega dežja, tako da ima vse tamkajšnje zemljišče pred seboj lepo bodočnost.

KONJI IN MEHANIZACIJA

Čedalje večja mehanizacija kmetijstva ima za posledico, da se vedno bolj manjša število konj. Čim več je traktorjev, tem manj je konj.

Če vzamemo kot izhodišče številke iz leta 1938, ugotovimo, da se je število konj najbolj skrčilo v Angliji (za 72%), v ZDA (71%), v Nemčiji (29%), v Italiji (21%) in v Franciji (20%). V Rusiji je število konj padlo za 32%, v balkanskih državah pa komaj za 8%.

V vsej Evropi je leta 1938 bilo še 41 milijonov konj, leta 1955 pa komaj 29 milijonov. V 4 najvažnejših zapadnoevropskih državah je stanje naslednje (v tisočih):

	1938	1955
Anglija	1.084	300
Zapadna Nemčija	1.542	1.100
Francija	2.692	2.161
Italija	871	617

V istem razdobju se je število traktorjev v Angliji za 6-krat povečalo, v Nemčiji 15-krat, v Franciji 10-krat in v Italiji 4-krat.

Zanimivo pa je, da je v istem razdobju zelo naraslo povpraševanje po konjih za zokol. Na Poljskem se je to število dvignilo od 9 na 71 tisoč. Iz uradnih podatkov izhaja, da je bilo v letih 1955-56 zaklanih v Italiji 132 tisoč konj, ki so jih povečini uvozili iz Jugoslavije.

ORJAŠKA TRTA

Junjska številka mesečnika Rivista di viticoltura e di enologia prinaša sliko veličanske trte, ki raste na posestvu S. Rafael-Estancia los Amigos — v Argentini. Že 40 cm od tal ima deblo obseg 165 cm, nekoliko više pa celo 173 cm. Trta je razpeljana v obliki latnika, njena senca se razprostira nad 144 kv. m površine. Letni pridelek znaša do 20 stotov grozdja. Rastlina je stara 150 let in je torej znatno večja od tiste orjaške trte, ki je nekoč rasla v Velikem dolu in

katere se gotovo še danes spominjata marsikateri Kraševce in Tržačan.

PERUTNINA IN VODA

Perutnina (posebno kokoši jajčarice) potrebuje mnogo vode. Če perutnina nima dovolj vode, zaostaja v rasti in nesnosti. Vsaka jajčarica potrebuje dnevno približno en četrt litra vode, v vročih dneh tudi pol litra. Napajalniki morajo zato biti vedno polni vode, kar velja zlasti za kokoši, ki so vedno zaprte.

Napajalnike moramo redno čistiti; potrebno jih je večkrat oribatiti in celo oprati v vreli vodi, v kateri smo raztopili 5% navadne sode (1 kg sode na 20 litrov vode). Vodo v napajalnikih moramo večkrat menjati, ker se kmalu onesnaži in postane leglo najrazličnejših boleznih.

ZELENO OBREZOVANJE

Sedaj je čas, da pregledaš mlada sadna drevesca in jim urediš rast, tako da bodo imela pravo obliko in da veje ne bodo pregoste. Če želiš posebne oblike — posebno pri breskvah — moraš mlade poganjke privezati ob primerno oporo in jim dati zaželeno smer. Če kakšna mladika preveč divja, ji lahko preščipecne vršiček. Če pa so mladike pregoste, odstrani jih sedaj, da ti ne bo treba pozimi obrezovati; sedaj drevesce lažje prenese take posege kot pozneje.

KDAJ PODSEJEMO DETELJO?

Letošnje spomladanske setve detelje in trave so na splošno slabo izpadle, ker je že maja pritisnila velika suša.

Sportni pregled

KOSARKA V JUGOSLAVIJI

Pred dvema tednoma se je zaključil spomladanski del tekem za IX. jugoslovansko košarkarsko prvenstvo. Doslej so odigrali devet kol in na prvem mestu je moštvo Beograd, ki je doseglo 8 zmag in doživelo samo en poraz. Zanimivo je, da se je Beograd komaj letos vrnil iz republiške v zvezno ligo, a je že sedaj najresnejši kandidat za naslov novega državnega prvaka. Če pregledamo drugi del razporeda tekem za prvenstvo, lahko rečemo, da Beogradu ne bo težko doseči zaželenega cilja. Moštvo ima namreč odlične igralce, med katerimi se odlikujejo državni reprezentanti Nikolić, Korać in Marković ter dolgina Erkić in Gordić, ki so dobri tako v napadu kot v obrambi. Za dobre uspehe se ima moštvo zahvaliti predvsem trenerju Stankoviću.

Na drugem mestu lestvice je Crvena zvezda, ki se odlikuje po odlični igri srednjih napadalcev in po izvrstnem metanju na koš. Slovenska predstavnikinja Olimpija in Ljubljana, ki sta lani bila najboljša člana zvezne lige, se po prvem delu prvenstva nahajata na tretjem, oziroma četrtem mestu. Ljubljana ima v svojih vrstah odlične igralce, ki skušajo postopno priti do svoje najboljši moči. Mnogo težji pa je položaj v moštvi Olimpije, ki se bo morala letos po vsej verjetnosti posloviti od častnega naslova. Njeni igralci so očitno utrujeni, ker so se morali kot državni prvaki mnogo boriti za čast jugoslovanske košarke. Moštvo poleg tega nima sposobnega trenerja. Jesensko tekmovanje se prične konec avgusta.

Po prvem delu tekmovanja je lestvica naslednja: 1. Beograd 16; 2. Crvena zvezda 15; 3. Olimpija 11; 4. Ljubljana 10; 5. Zadar 9; 6. Partizani 7; 7. Lokomotiva, Proleter in Radnički 6; 10. Jugomontaža 4.

Ali naj zato že sedaj podsejemo deteljo? Tega ne moremo svetovati, ker bo julija in avgusta verjetno huda vročina, ki bi spet uničila mlade klice. Deteljo bomo posejali konec avgusta ali v začetku septembra, ko ne bo več nevarnosti za vročino in sušo. Seme bo takrat hitro izkhalilo in do zime dovolj zrastle.

STRELA — VIR DUŠIČNATIH GNOJIL

Malokdo ve, da strele višajo rodovitnost zemlje. V zraku sta namreč dva svobodna plina (kisik in dušik), ki se pod vplivom strele združita v posebno snov. Ta pada z dežjem na zemljo in služi kot gnojilo rastlinam.

Koliko dušičnatega gnojila napravi strela, še ne vemo, ker niso vse strele enako močne. Neka ameriška kmetijska revija trdi, da pade letno na zemljo nič manj kot 100 milijonov dušičnatih spojin, ki so nastale pod vplivom strel.

IZVOZ JAJC IZ JUGOSLAVIJE

V prvem tromesečju tega leta je izvoz jajc iz Jugoslavije znašal 3.078 ton ali dvakrat toliko kot lansko leto. Ker je za tono potrebnih približno 19.000 jajc, so izvozili okrog 60 milijonov jajc. Za vsako jajce so iztržili okoli 8 din ali 165.000 din za tono.

Skoraj vsa jajca so bila izvožena v Zapadno Nemčijo in Italijo.

POPRAVEK

V članku *Kako ravnamo s paradižniki*, ki je izšel v predzadnji številki Novega lista, smo po pomoti napisali, da paradižnike škropimo proti peronospori s 3-4% raztopino modre galice. Pravilno pa je: s 3/4 % raztopino, kar pomeni, da v 100 litrih vode raztopimo le 75 dkg modre galice in ne 3 ali celo 4 kg, kot je izhajalo iz omenjenega članka.

PRVAKI V WIMBLEDONU

Na mednarodnem teniškem turnirju v Wimbledonu, ki velja za neuradno amatersko svetovno prvenstvo, je 20-letni Avstralec Ashley Cooper v dramatičnem srečanju premagal rojaka Neala Fraserja s 3:6, 6:3, 6:4 in 13:11. S tem je mladi Avstralec postal najboljši igralec tenisa na svetu.

Cooper je sicer neuradni svetovni prvak, a ga v lestvici poklicnih in amaterskih teniških igralcev lahko uvrstimo šele na 7. mesto. Kajti pred njim so brez dvoma Gonzales, Hoad, Rosewall, Sedgman, Trabert, Segura in Kramer. Vrednost amaterskega tenisa čedalje bolj pada, ker so mnogi tekmovalci postali poklicni igralci.

Znatno boljši je položaj ženskega amaterskega tenisa. Letošnja zmagovalka tekmovanja v Wimbledonu ameriška črnka Althea Gibson spada namreč med najboljše igralke na svetu. Gibsonova je že drugič zaporedoma osvojila prvo mesto na tekmah v Wimbledonu. Letos je premagala Angležinjo Mortimer z 8:6 in 6:2. Črnka se je uvrstila na prvo mesto tudi pri ženskih dvojicah, ko je z Brazilko Bueno premagala ameriško dvojico Du Pont-Varner s 6:3 in 7:5. Izmed moških dvojic sta zmagala Davidson-Schmidt (Švedska), od mešanih parov pa Howe-Coghlan (Avstralija).

SPORT PO SVETU

Baseball — Prejšnji teden so se v Amsterdamu zaključila srečanja za evropsko prvenstvo. V odločilni tekmi je Nizozemska porazila Italijo s 5:2.

Tenis — V polfinalnih srečanjih za Davisov pokal sta Argentina in ZDA premagali Zahodno Indijo in Kanado.

Kolesarstvo — V etapni dirki po Avstriji je zmagal Avstrijec Durlacher.

Telovadba — V Moskvi se je zaključilo tekmovanje za svetovno prvenstvo. Novi svetovni prvaki so postali Sakhlin (moški), Latiničeva (ženske) ter Sovjetska zveza za moške in ženske ekipe.

18

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eT
r
u
b
a
d
u
r
j
i

Rumena kača - vladar sveta

41

E. Wallace . R. B.

Dva Kitajca v fraku sta se približala Štefanu in ga prijela za roke. Zagomazelo mu je po telesu; ozrl se je po Spedwellu, a ni ga bilo več pri njem. Morda je bil za hrbtom, toda Štefan se ni upal ozreti. Počasi in s slovesnim korakom sta ga Kitajca vedla proti oltarju. Med hojo je opazil, da nosi spremljevalec na desni prekratke hlače, frak onega na levi je pa segal še čez meča. Toda zdaj se mu ni nič več zdelo smešno in čudno. Skrivnostni strah ga je tako prešinil, da so mu začeli zobje šklepetati.

Ko je prišel do vnožja oltarja, je opazil na marmorni mizi neko človeško postavo, pokrito z belo rjuho. Na sredi ponjave se je svetilo vtakano škrlatno srce, ob robovih so se vrstile čudne kitajske kljuge. Narth je nehote odskočil od mize. »Saj je iz voska,« mu je nekdo zašepetal na uho. »Je samo simbol.«

Spedwell je torej še ob njem! Ta zavest mu je vlila nekaj poguma.

»Ponovi moje besede,« se je v slovesnem tonu oglasil Fing-Ho. »Prisegam večno zvestobo Združenim rokam!«

Štefan je spet ponavljal kot v sanjah: »Prisegam, da bom v srce zadel vse sovražnike naše zveze...« Kakor otrok je moral te strašne besede še enkrat ponoviti. Oziral se je okrog sebe, kakor da nekoga išče.

Kje je Leggat? Ni ga nikjer.

»S tem dejanjem,« je Fing-Ho zopet narekoval Štefanu, naj jih za njim ponavlja, »hočem, jaz Štefan Narth, izkazati popolno zvestobo in duh bratstva...«

V tem trenutku mu je neznana roka potisnila v desnico ostro in dolgo bodalo. »Skloni se nad podobo iz voska,« mu je zopet zašepetal Spedwell na uho. Štefan je ubogal kot stroj in spet ponavljal Fing-Hojeve besede:

»... in tako naj poginejo vsi sovražniki našega vladarja!«

»Srce!« je spet šepetal Spedwell. »V srce zadeni!«

Štefan, ki se sploh ni več zavedal, je zavihel bodalo in ga zasalil z vso močjo v podobo srca.

Začutil je, da se je bodalo pogrezalo in da pod rjuho srce drhti toplo, toplo in se stresa v krčevitih sunkih. Ves iz sebe je izvlekel bodalo... Po rjuhi so se razširili krvavi madeži... S pritajenim vzklikom je Narth dvignil rjuho.

Pokazal se je mrliški obraz Ferdinanda Leggata...

TEDENSKI KOLEDARČEK

20. julija, nedelja: Marjeta
 21. julija, ponedeljek: Danijel
 22. julija, torek: Marija Magdalena
 23. julija, sreda: Apolar
 24. julija, četrtek: Kristina
 25. julija, petek: Jakob
 26. julija, sobota: Ana

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 16. julija si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—626 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	82—84 lir
100 francoskih frankov	130—133 lir
funt šterling	1700—1760 lir
nemško marko	147—149 lir
pesos	15—16 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlato	710—712 lir
napoleon	4700—4850 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 20. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika sedmih dni v Trstu; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Zbor »Ivan Cankar«; 17.00 Novela: Anton Cehov: »Čevljar in hudič«; 18.00 Schumann: Fantazija, op. 17; 19.00 Rimski-Korsakov: Koncert za klavir in orkester, op. 30; 19.15 »Ko študent na rajžo gre« — mladinska počitniška oddaja; 21.30 Narava poje v pesmi: »Zvezde hite čez visoko polnoč«; 21.45 Zbor slovenske filharmonije; 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 21. julija, ob: 11.30 Predavanje: »Samsun, središče turškega tobaka«; 18.00 Mahler: Simfonija št. 1 v d-molu; 18.50 Vokalni kvartet »Večernica«; 19.15 Radijska univerza: Nekaj o surovinah: (8.) »Aluminij kot surovina za veliko industrijo«; 20.30 Humperdinck: »Janko in Metka«, opera v 3 dej.; 21.40 V 2. odmoru: Mala literarna oddaja.

Torek, 22. julija, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.00 Koncert pianista Klavdija Gerbitza — Moussorgsky: Slike iz razstave; 18.45 Vokalni kvintet »Zarja«; 19.15 Širimo obzorja; (4.) »Mladi državljani«; 21.00 Obletnica tedna: »155 let rojstva Aleksandra Dumasa ml.«, poroča Mirko Javornik; 22.10 Literatura v Sovjetski zvezi: Filibert Benedetič: »Kaos preobrata«.

Sreda, 23. julija, ob: 11.30 Žena in dom, obzornik za ženski svet; 13.30 Zabavna glasba; 18.00 Schumann: Koncert v a-molu za klavir in ork., op. 54; 18.30 Z začarane police: Marija Polak: »Kako je polček potoval v tujino«; 18.50 Samospevi jugoslovanskih skladateljev; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00

W. O. Somin: »Atentat«, igra v 3 dej. Igrajo člani SNG v Trstu.

Četrtek, 24. julija, ob: 11.30 Predavanje: »O nosorogih«; 13.30 Lahka glasba; 18.00 Bruch: Koncert št. 1 v g-molu za violino in orkester, op. 26; 18.30 Operetna fantazija; 18.55 Koncert sopranistke Athine Alexandraki-Vignapiano — Grške narodne pesmi; 19.15 Radijska univerza: Mednarodne organizacije: (4.) »Kako je sestavljen Varnostni svet«; 21.00 Ilustrirano predavanje: Maloznane ljubezenske zgodbe iz svetovne zgodovine: (2.) »Ljubezensko hrepenenje v Schubertovih pesmih«; 22.00 Sodobna književnost in umetnost: Ivan Cankar: »Deveti zvezek zbranih spisov«, poroča Vinko Beličič.

Petek, 25. julija, ob: 11.30 Življenja in usode: »Oskar Kokoschka«; 18.00 Velika dela slavni mojstrov; 19.15 Utrinki iz znanosti in tehnike; 20.30 Zbor »Emil Adamič«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija: Pikel. 24. Spev. (V prevodu dr. A. Gradnika, razlaga dr. Janko Jež).

Sobota, 26. julija, ob: 11.30 Izleti po naših gorah: (4.) »Ponce in Veunica«; 15.00 Beethoven: Sonata za klavir št. 16 v G-duru, op. 31 št. 1; 17.00 Folklorni ansambel »Srečko Dražil«; 18.00 Oddaja za najmlajše: Franc Jeza: »Odprava Marko« 1. oddaja. Igrajo člani Rad. odra; 18.45 Maydn: Andante z variacijami v f-molu, igra pianistka Carmelina Gandolfo; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 Avguštin Zele: »Kraška legenda«. Igrajo člani Rad. odra; 22.00 Ansambel Borut Lesjak, pojeta Majda Sepe in Polonca Lesjak.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 494: Preizkusila sem več sredstev proti kurjancem, a so me vsi razočarali. Svetujte mi zato sredstvo, ki bo res učinkovito!

Odgovor: Nobeno ni povsem učinkovito, če niste istočasno razkužili perutnine in kurnika. Ko zjutraj spustite kokoši na pašo, jih morate poprašiti pod peruti, na vratu, na repu in pod danko. Medtem ko se živali pasejo, je treba razkužiti kurnik. V ta namen potrebujete 4% raztopino kreolina ali škropilni »gesarol 50«. Za navadno hrbtno škropilnico, ki drži okoli 18 litrov škropila, vzemite 50 gr »gesarola 50«, ga stresite v škropilnico, zlijte povrhu dva kozarca vode, premešajte in pustite na miru kakih 10 minut. Nato škropilnico napolnite z vodo, premešajte vse skupaj in poškoprite vse kurnik. Najbolje je, če perutnino poprašite z neocidolom.

Vprašanje št. 495: Katero žveplo je bolj priporočljivo? Navadno za prašenje ali škropilno?

Odgovor: Iz dosedanjih izkušenj izhaja, da je najbolje, če uporabljamo žveplo v obeh oblikah. Za prva žveplanja, ko še ni prehode vročine, in sicer od konca aprila do polovice junija, priporočamo škropilno žveplo, ker učinkuje tudi pri nižji toploti. Škropilno žveplo je koristno tudi v primeru, da je treba takoj ustaviti širjenje oidija. V vročih dneh,

in sicer ves julij in v prvi desetini avgusta, priporočamo žveplo v prahu, ker deluje počasi in več časa, tako da zaustavlja oidij, ki se v hudi vročini stalno razvija. Za poznejša žveplanja lahko spet uporabljamo škropilno žveplo. Izkušnja tudi uči, da je škropilno žveplo bolj učinkovito, če ga primešamo nebakrenim pripravkom (aspor!), kot če ga dodamo modri galici.

•••

Da bo sončenje koristno in prijetno

Marsikdo si je zaradi nespametnega sončenja pokvaril dni, ki jih je preživel na morju. Zato se je treba sončiti pametno in včasih tudi soncu skriti. Prekomerna in boleča rdečica, mehurji, luščenje kože, to so posledice preobilnega uživanja sonca. Opekline ne ozdravijo vedno brez posledic, veliki rjavi madeži čisto po več let ne izginejo s kože. Če smo se prekomerno sončili, ne moremo spat, postanemo razdražljivi in boli nas glava. Vsak človek reagira na sonce drugače, svetlolasi ljudje so za sonce bolj občutljivi kot temnolasi. Za tiste, ki imajo mastno kožo, je sončenje zelo priporočljivo, medtem ko je za tiste s suho lahko zelo nevarno. Kdor sonca ne prenaša, naj bo raje v senci, kjer se mu koža kljub temu lepo zarjavi. Za prvi dan je 10 minut direktnega sončenja popolnoma dovolj. Proti žarkom je dobro imeti primerno zaščitno sredstvo. Vsaj četrte ure, preden gremo na sonce, si namažimo kožo in jo dobro utrimo. Mazanje kože je priporočljivo ponoviti med kopanjem, vsekakor pa po kopanju. Sončiti se moramo s pokrito glavo, sicer imamo lahko posledice na možganih; brez glavobola pa tako sončenje prav gotovo ne bo minilo. Na soncu nosimo tudi temna očala, kajti drugače moramo mežikati in dobimo grde gubice okrog oči in na čelu, ki ostanejo bele. Če smo se podnevi veliko sončili, je bolje, da se zvečer ne umijemo z vodo in milom.

Opečenih delov pa ne umivajmo z vodo, ampak s surovim mlekom. Če se pojavijo na koži mehurji, pojdimmo k zdravniku, če nočemo imeti komplikacij. Zlasti pa je to potrebno, če čutimo vročico in otrplost.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predstave na prostem na Občinskem nogometnem igrišču v Boljuncu

V nedeljo, 20. julija, ob 20.30

J. Tavčar

»PRIHODNJO NEDELJO«

V sredo, 23. julija, ob 20.30

N. Manzari

»NAŠI LJUBI OTROCI«

V sredo, 30. julija, ob 20.30

M. Pagnol

»TOPAZE«

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20
 Telefon 29-477

XXXIII.

Štefan Narth je umoril človeka! On... ki ne bi petelinu zavil vratu, je zabodel človeka... lastnega prijatelja! Pogledal je roke... okrvavljene! Krvavi madež na rjuhi se je vedno bolj širil. Kakor blazen se je vrgel na hudiča, ki mu je bil prišepetal na ušesa. Spedwell se je tresel od groze in je stegnol desnico v obrambo, toda krvave Narthove roke so se mu ovile okrog vratu, da so mu klecala kolena. Nenaden sunek v hrbet je Štefana zrušil na tla. Obležal je in rjul kot obseden; oči so se mu vrtele, kot da hočejo zdaj, zdaj skočiti iz jamic.

Rumeni možielji so nepremični gledali ta prizor. Roke v belih rokavicah so slonele na kolenih, poškrabljenе sragee so se jim svetile...

Uro kasneje je major Spedwell stopil v razkošen salon, kjer je Fing-Ho prebival, ko je obiskoval svoje podjetje. Kitajec je odložil svojo smešno paradno oblačilo in je mirno kadil cigareto.

Otrnil je z mezinem pepel in vprašal: »Kaj počenja tisti osel?«

Spedwell je s svojim mrtvaškim obrazom kazal deset let več.

»Znorel je.«

»Eh,« je odvrnil Kitajec, »to so ljudje iz mehkega testa! Kdo bi si bil mislil, da se bo tako resen mož tako otroško obnašal? Pravi zajec, prav zares.«

Spedwell ni odgovoril. Mislil je le na tisti dan, ko je tudi on omamljen od kakega strupa, prebodel ob vnožju istega oltarja

sree nekega drugega norca...

»Škoda,« je povzel Fing-Ho. »Upal sem na boljše uspeh. Tisti Leggat je bil pravi lump in si ni zaslužil nič boljšega. Toda ste gotovi, da je tisti tepec res zgubil razum?«

»Vi ste mi rekli, da bo žrtev neki Kitajec,« se je opogumil major in mu srepo pogledal v oči. »Stvar mi ni šla k sreči... toda bil sem tak strahopetec, da sem priznal. Namesto njega pa... moj Bog... ko sem videl Leggatov obraz!«...

S tresočo roko je segel v žep po robec in si je obrisal pot. Fing-Ho je brezbrizno kadil cigareto.

»So ga vzeli z doma?« je vprašal Spedwell z negotovim glasom.

»Kdo? Leggata? Ne, prišel je sam. Ponudil sem mu kozarec pijače. Ni ničesar sumil... No, zdaj je končano in nehajmo govoriti. Bil je izdajalec in kaj sem hotel? Kar se pa tiče tistega norca Nartha... tudi njegovo življenje je v mojih rokah.«

Spedwell se je zgrudil na stolico in ga je gledal z razprtimi očmi. Fing-Ho je vzelo ogorek iz slonokoščenega ustnika in si je skrbno prižgal drugo cigareto.

»Kam ste ga ukazali spraviti?« je vprašal in pihal kolobarčke dima v strop.

»V celico, saj je rjovel kot pošast. Dal sem mu morfija, potem je bilo bolje. Stvar je pa resna... Treba ga bo spraviti proč čimprej. Umvelo bo nočoj odplula: čemu ga ne odpravite z njo?«

(Dalje)